

บทบาทหน้าที่ของทุกคุณภาพ
สร้างทัศนคติและแรงบันดาลใจ...
จุดประกายความคิดสร้างสรรค์
ในการพัฒนาสถานศึกษา

“ทุกคุณภาพ” กลยោมมิตรแท้ ในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับสถานศึกษา

โดย ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งรุ่งโรจน์*

ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ทุกระดับ ถือว่าเป็น “ทุกคุณภาพ” เป็นกลยោมมิตรในการแนะนำและให้ข้อเสนอแนะในการร่วมสร้างคุณภาพให้กับสถานศึกษา ซึ่งหลักของกลยោมมิตรได้นำมาใช้เป็นกรอบคุณลักษณะต้นแบบของผู้ประเมินภายนอกในการทำหน้าที่หมอโรงเรียนมาตั้งแต่เริ่มดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรกในอดีตที่ผ่านมา

ในการประเมินภายนอกรอบสามนี้ สมศ. ได้เพียรพยายามและมุ่งมั่นพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้เป็น “ทุกคุณภาพ” ที่ต้องมีบทบาทหน้าที่มากกว่าหมอโรงเรียน ด้วยมุ่งหวังสู่การสร้างและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงในทุกมิติอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพของเด็กไทยและเยาวชนไทยที่ต้องเติบโตและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

🕒 หลักแห่งความเป็นกลยោมมิตรประเมินหรือกลยោมมิตรธรรม 7 ประการ ที่ใช้อยู่แต่เดิม คือ ความน่ารัก น่าเคารพ น่ายกย่อง การรู้จักพูดให้ได้ผล อดทนต่อถ้อยคำสามารถอธิบายให้เข้าใจ และไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล ได้ถูกกำหนดมาตรฐานเข้าสู่ความเป็นกลยោมมิตรแท้ คือ “ทุกคุณภาพ” ด้วยองค์ประกอบคุณภาพของผู้ประเมินที่ สมศ. ใช้ในการพัฒนา และใช้เป็นเป้าหมายที่ผู้ประเมินภายนอกต้องเป็น คือ คุณธรรม 9 ประการ ศีล และธรรม และเบญจลักษณ์ของผู้ประเมินภายนอก โดยปัจจุบันได้นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกทุกระดับอย่างเข้มข้น ดังนี้

🕒 **คุณธรรม 9 ประการ** ประกอบด้วย 1) วินัย เรื่องเวลา การนัดหมายสถานศึกษา การส่งงานตามเวลาที่กำหนด ความรับผิดชอบ ทำงานด้วยตัวเอง 2) สติ รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร การรับอารมณ์สับสนหรือผลประโยชน์จากสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ 3) กตัญญู ผู้ประเมินต้องกตัญญูต่อชาติบ้านเมือง การทำงานประเมินเป็นงานบุญ ทำเพื่อแผ่นดิน กตัญญูต่อแผ่นดิน 4) เมตตา ระบบเมตตาธรรม ความรักปรารถนาดี 5) อดทน ทำงานด้วยความอดทน อดทนต่อสิ่งเร้า อดทนทำงานให้แล้วเสร็จ 6) ซื่อสัตย์ ยึดมั่นในคุณธรรม การระมัดระวังเรื่องประโยชน์ทับซ้อน 7) ประหยัด พอเพียง โดยหมายรวมถึงการประหยัดเวลาด้วย 8) ยืนยัน ตั้งใจปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง และ 9) ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาแต่ใจ ไม่เอาเปรียบใคร ไม่เอาตัวรอด และรู้จักเกรงใจต่อส่วนรวม

🕒 **ศีล และธรรม** หรือข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติ ศีล ได้แก่ 1) ห้ามทุจริต รับอารมณ์สับสนของขวัญ รับเลี้ยง ประโยชน์ทับซ้อนธุรกิจอื่นใด 2) ห้ามเห็นแก่ตัว มั่งง่าย ใ้หว่าน

ให้ผู้อื่นช่วยดำเนินการ ละทิ้งหน้าที่ 3) ห้ามข่มขู่ ก้าวร้าว ประพฤติในทางเสื่อมเสีย 4) ห้ามมีอคติ กลั่นแกล้งผู้อื่น เหตุจาก 4 อคติ ทั้งที่เกิดจากความรัก ความเกลียดชัง ความไม่รู้ และความกลัว 5) ห้ามประมาท เผยแพร่ข้อมูลสถานศึกษา นำบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปประเมิน และ ธรรม ได้แก่ 1) ต้องสุจริตซื่อสัตย์ ยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมอย่างเคร่งครัด 2) ต้องรับผิดชอบ ทุ่มเท ศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ วิเคราะห์ เสนอแนะตามศักยภาพของตนเอง 3) ต้องรักษามารยาท ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสถานศึกษา 4) ต้องเป็นธรรม เทียงตรง เป็นธรรม รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความจริงอย่างแจ้งชัด และ 5) ต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผย หรือนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่แก่บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

* ผู้อำนวยกรสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จากหนังสือพิมพ์มติชน คอลัมน์ คุยกับ ผอ.สมศ. : “ทุกคุณภาพ” ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2554 และจากการบรรยายเรื่อง “ทุกคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอกรอบสาม” การสัมมนา/อบรมผู้ประเมินภายนอกระดับอุดมศึกษา วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

☺ **เบญจลักษณ์** ประกอบด้วย 1) เข้าใจ... มนุษย์ รับฟังผู้อื่น/สามารถทำให้ผู้อื่นรับฟัง และเข้าใจผู้อื่น/สามารถทำให้ผู้อื่นเข้าใจ 2) เมตตา...สถานศึกษา ผิดคือผิด ถูกคือถูก ถ้าดี ชม ถ้าไม่ดี แนะนำ 3) ศรัทธา... การประเมิน รู้และเข้าใจ ไม่ดูแต่เอกสาร ไม่ตำหนิไม่กล่าวร้ายต่อระบบการประเมิน จิตใจ ยึดมั่น ไม่มีข้อโต้แย้ง 4) เจตนา...บริสุทธิ์ ปราศจากดี มีสิ่งจะ มารยาทดี มีความหวังใจ และ 5) รักษา...คุณภาพ ดำเนินชีวิตด้วย จริยธรรม ทำงานอย่างมีจรรยาบรรณ

นอกเหนือจากนี้ยังมีกรอบมาตรฐานในมิติ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ หรือ มาตรฐานด้านการครองตน ครองคน และครองงาน ที่จะเป็นหัวใจในการเชื่อมประสานคุณภาพของ "ทูตคุณภาพ" ให้เป็นกัลยาณมิตรแท้ที่เข้มแข็ง และมีพลังที่จะแนะนำและร่วมสร้างคุณภาพ ให้กับสถานศึกษา ดังนี้

☺ **ด้านคุณธรรม หรือการครองคน** คือ การปราศจากอคติ 4 ได้แก่ ฉันทาคติ ความรัก โทสาคติ ความเกลียด โมหาคติ ความไม่รู้ และ ภยาคติ ความกลัว นั่นคือ 1) ไม่ช่วยเหลือใครเพราะรัก 2) ไม่กลั่นแกล้งใคร เพราะเกลียด 3) ไม่ทำให้ใครต้องเดือดร้อนเพราะความไม่รู้ และ 4) ไม่ปล่อย ให้ใครเข้าใจผิดเพราะกลัวไม่กล้าตำหนิ

☺ **ด้านวิจธรรม หรือการครองตน** คือการมีกิริยาและปฏิบัติ **ที่ถูกต้อง** กล่าวคือ 1) เมื่อได้รับการปฏิบัติและดูแลเอาใจใส่ ต้อนรับ เป็นอย่างดี ให้มีมารยาทและสำรวมพฤติกรรม 2) เมื่อได้รับการปฏิบัติ ที่ไม่เหมาะสม ให้อดทน อดกลั่นแกล้งและให้อภัย 3) เมื่อได้รับการร้องขอ ให้ช่วยเหลือ ให้หนักแน่นมั่นคง ครองตนโดยปราศจากอคติ 4) เมื่อได้รับการ ทักท้วงตำหนิ วิพากษ์วิจารณ์ ให้เปิดใจรับฟัง หากผิดให้ขอภัยและ พิจารณาปรับปรุงด้วยจิตเมตตา และ 5) เมื่อได้รับการเสนอประโยชน์และ อุดมกิจอื่นใด ให้มีสติรู้คิดและซื่อสัตย์ ตัดสินใจโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณ

☺ **ด้านจรรยาบรรณ หรือการครองงาน** คือมาตรฐานงาน ซึ่งผู้ประเมินภายนอกรอบสามทุกคนจะต้องปฏิบัติงานอย่าง "เต็มกำลัง เต็มศักยภาพ เต็มใจ และเต็มเวลา" เพื่อให้ "ได้งาน ได้เวลา และได้ใจ"

"ทูตคุณภาพ"
กัลยาณมิตรแท้ในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับสถานศึกษา

